

MARTIN HATALA

HLIADKY! HLIADKY!

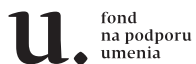
HISTORKY Z BRAHNA

artis
omnis

HLIADKY! HLIADKY!

HISTORKY Z BRAHNA

Z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia
Supported using public funding by Slovak Arts Council

Martin Hatala © 2021
Cover © Tomáš Eniac Cíger 2021
Slovak Edition © Artis Omnis 2021

ISBN 978-80-8201-114-5

MARTIN HATALA

HLIADKY! HLIADKY!

HISTORKY Z BRAHNA

artis
omnis

Túto knihu venujem svojej žene Adke. Vďaka nej som neumrel od hladu a smädu, keď som dlhé hodiny sedel nad rukopisom. Navyše, mnohé večery strávila jeho čítaním a prispela k jeho vylepšeniu.

Knihu venujem aj našim králikom: Zebre, Betónovi a hlavne Rogerovi, ktorý sa do písania zapájal najaktívnejšie – skákal mi po laptope. Jeho text „kjlnfxdsf xafda fdasfa“ sa do finálnej podoby nedostal.

Ďakujem aj vydavateľstvu a redaktorom, ktorí na texte so mnou pracovali a urobili ho lepším, než by som to dokázal len sám.

PROLÓG

Ako všetky veľké príbehy, aj tento sa začína zábleskom svetla. Nebolo to *Svetlo*, ktoré zmenilo chod existencie, viedlo k vzniku vesmíru a planét – a zástupu bytostí, ktoré prežívajú príliš nahlas a všetkým okolo vysvetľujú, ako to s tou existenciou vlastne *malo byť*.

Toto svetlo iba vzbudilo záujem jednej zlatej ryby.

A tá potom zmenila chod existencie.

Obozretne vyplávala zo svojho úkrytu v tieni chalúh a nechala sa chvíľu iba tak unášať prúdom. Riešila totiž existenčné otázky. Väčšina rýb by sa k celej záležitosti so svetlom postavila skôr pragmaticky, vrátili by sa ku dnu, k načatej konverzácii o počasí a vôbec... Záležitosť so svetlom je na obyčajnú rybu, ako sú ony, skrátka príliš okázalá, ďakujem pekne.

Lenže zlatá ryba si dobre uvedomovala, že nie je len jednou z davu.

Koniec koncov, mala moc ohýbať vesmírne zákony. Zmeniť čokoľvek na niečo iné. Takže nejaké svetlo – nech už sa za ním skrývalo hocičo – nebolo zásadným problémom. Keď ste všemocná bytosť, vaše rozhodovacie procesy sa výrazne zjednodušia.¹

Odhodlane pohla chvostom a vyplávala vpred.

Schopnosť zlatej ryby meniť realitu a plniť priania bola inštinktívna. Nemala dôvod samu seba zasypať jedlom, rovnako ako nemá chameleón dôvod zmeniť farbu na levanduľovočervenú len preto, že sa dnes cíti mimoriadne hravo a trochu melancholicky.

---

1 Samozrejme s výnimkou Filosososa fúzatého, známeho tým, že šťastlivcovi, ktorý ho uloví, namiesto troch prianí ponúkne tri veľké existenčné pravdy. Je to jedna z mála rýb, ktoré rybári hodia do vody vzápätí po ulovení. Väčšinou aj s udicou. Je to jediná sladkovodná ryba v dejinách sveta, ktorá aktívne prispela k vzniku alkoholizmu.

Jej svet sa zmenil na záplavu omamných ligotavých zábleskov. Nedokázala si spomenúť na to, že by niekedy videla tolko svetla. Premýšľala, aký má v jej živote význam čosi také výnimočné. A keďže v jej živote mali význam iba dve veci – a rybke bolo, napriek jej mentálnej limitácii jasné, že so svetlom sa nedá páriť – prišla k neodškriepiteľnému záveru, že to, čo práve teraz vidí, musí byť jedlo.

Jednoducho musí.

Bola už takmer na dosah, keď sa v jej drobnom vedomí začalo odrazu zmietať čosi hrozivé. Vrazilo to do jej mysle, pohltilo úplne všetky jej doterajšie závery. Čo ak...

Skôr než si uvedomila hrozbu, návnada jej narazila do nosa.

Chňap!

KAPITOLA 1

Namaľovať obraz Brahna bolo výzvou aj pre skúseného umelca. Zatiaľ čo väčšina miest mala príliš veľa detailov, priveľa dominantných veží a pútavej prírody, na kopci nad Brahnom museli maliari čeliť úplne iným problémom.

Okolie mesta Brahno malo viacero kompozičných nedostatkov. V prvom rade to bolo mesto samo o sebe, v druhom rade krajina a napokon miestne počasie. Bolo ťažké vytvoriť zaujímavý obraz z motívov ako ohorená ruina hradu, neforemné ostrovčeky či rozbahnený breh. O to viac, keď umelec každých desať minút musel vyťahovať z kríkov plátno, ktoré mu silný vietor strhol zo stojana.

Skutočne dobré obrazy Brahna boli tie, ktoré mesto udržali v pozadí a diváka zaujali pútavejším popredím – napríklad tie najznámejšie ako „Pútnici“, „Breza nad Brahnom“ či „Kameň číslo 3“.

Sol odstúpil od plátna a venoval mu kritický pohľad. Potom venoval ešte kritickejší pohľad mestu. So zrakom upretým na obraz začal bezmyšlienkovite čistiť štetce. Bola za tým podobná pohnútko, ako keď niekto začne zarovnávať veci na policiach do pravého uhla – tichý signál vesmíru, že niečo nerobí správne.

Zdvihol sa vietor a plátno sa nebezpečne zakývalo na stojane – tichý signál Solovi, že vesmír kašle na jeho signály.

Sol poznal svoje miesto medzi maliarmi a hlavne medzi kritikmi. Hodnotenie jeho obrazov sa vždy začínalo a pokračovalo slovami „Nuž...“ a „... odvážne“ či „... svojské.“

Trvalo niekoľko rokov, kým Sol pochopil, že to nijako nesúvisí s obrazom samotným, ale s tým, že on vidí svet inak ako ostatní.² To, čo iní nazývali sivou, sa Solovi javilo ako desiatky jemných od-

---

2 Sol bol tetrachromatik. K tomuto tajomnému slovíčku existuje pútavé medicínske vysvetlenie, ale v stručnosti ide o vyššiu farebnú citlivosť očí.

tieňov kobaltovej, sieny či viridianovej. To, čo ostatní považovali za „hýriace farbami“, sa Solovi javilo ako obrazy, čo človek vidí, keď zje huby, ktoré inak vyzerajú vcelku nevinne. Práve preto väčšina kritikov jeho obrazov omielať zhovievavé „veľmi živé“.

„Čo povieš, Zvonček?“ opýtal sa maliar a s povzdychom sa otočil na svojho spoločníka.

Lesný muž za Solovým chrbtom sa zdvorilo usmial: „Je to obraz.“

„Tebe nič neunikne,“ odvetil Sol.

Zvonček bol raz taký – vyznačoval sa neobľomne objektívnym pohľadom na svet.

„Veveričky.“

„Prosím?“

„Veveričky mi vždy uniknú,“ vysvetlil Zvonček. „Som síce rýchlejší, ale šplhanie na stromy mi nikdy nešlo tak dobre ako im.“

Sol si zbežne premeral šlachovitú postavu lesného muža. Od veľkých osrstených chodidiel až po vlúdnu tvár tak dve hlavy nad jeho vlastnou. „To pre tie parohy, pravda?“

Zvonček prikývol a nezúčastnene pridržal plátno, ktorého sa opäť pokúšal zmocniť vietor. „Áno. Neraz som sa s nimi zasekol.“

S touto predstavou sa Sol pustil do komplikovaného procesu balenia, počas ktorého vyplynulo, že by potreboval aspoň o jednu končatinu navyše, aby dokázal pozbierať všetky maliarske potreby a súčasne uchrániť ešte vlhké plátno pred vetrom.

„Hotovo?“

Sol zodvihol hlavu. Práve sa pokúšal nohou zdvihnúť štetec, ktorý ležal v trse trávy asi dva metre od plátna. An sa zamyslene poškrabala na brade.

„Nuž, je to... odvážne. Také svojské,“ vyhlásila. „Veľmi živé.“

„Ďakujem,“ zamrmlal Sol a rozhodol sa, že všetko, čo sa mu nepodarilo pozbierať do batoha, nechá na tomto kopci ako výstrahu pre ďalšieho maliara, ktorý sem príde pokúšať osud.

„Kam zmizol Zvonček?“

An mykla plecami a zvedavo sa naklonila bližšie k plátnu: „Sme-roval do lesa a spomínal čosi o veveričkách.“

„To bude zrejme moja vina,“ odvetil Sol a pevne zatiahol uzol na svojom batohu. „Myslíš, že nám za to niekto zaplatí?“

Mladá žena sa neisto usmiala: „Prečo nie? Možno by si mohol pridať ešte zopár oblakov, aby to odvieadlo pozornosť od mlynu. Lúdia v meste z neho vraj nie sú nadšení.“

„Mlyn odvádza pozornosť od ohorených striech na nábreží.“

„A keby si ich namaľoval neohorené? Predsa len...“

„Potom by bola ruina hradu jediná ohorená budova na obraze.“

„To nie je pravda. Tuto je ešte niečo čierne.“

„To je zátoka.“

An zodvihla hlavu od obrazu a skúmavo uprela zrak do dialky. „Dobre, že si ju namaľoval svetlejšiu, ako je.“

„Nemal som dosť silný pigment. Čo mi pripomína...“ Sol zamyslene luskol prstami. „Mali by sme sa pri zátoke zastaviť, dochádza mi čistiť na štetce.“

„Tak nájdeme niekoho, komu sa nový veterný mlyn nad mestom páči,“ vyhlásila An s falošným odhodlaním. „Nemáme na výber. Nemáme dosť na mýto.“

„Okolo je dosť dedín, aby sme...“ Sol sa zarazil, keď si všimol Anin výraz.

„Nepovedal si náhodou niečo o tom, že v Brahne predáš za deň viac obrazov ako za celý mesiac v tých dierach, po ktorých sa vláči-me?“ naklonila sa k nemu.

„Povedal som, že...“

„A nepovedal si náhodou, že je konečne čas ukázať sa v cechu maliarov?“

„Nuž...“

„Sol Bratomil, buď chlap a choď im ukázať svoje obrázky!“

Sol v duchu zoštylizoval dokonalú odpoveď. Začínala sa tým, že celý nápad s návštevou Brahma po mesiacoch na ceste bol Anin nápad a on s ním súhlasil hlavne zo zhovievavosti. Pokračovala stručným výkladom o tom, prečo je cech maliarov iba banda elitárov, ktorí by nespoznali umenie, ani keby im stálo modelom, a končila sa oduševneným rozhorčením nad zbytočnosťou hmotných statkov pre *skutočného* umelca. Napokon sa zhlboka nadýchol: „Ak by som k mlynu pridal krdeľ vtákov, odvieadlo by to od neho trochu pozornosti.“

An mu venovala úsmev plný dievčenského šarmu. Narúšal ho iba fakt, že hneď pod tým úsmevom sa jej vietor pohrával so strapa-

tou bradou. Keby nebola An „An, bradatá žena“, ale iba „An“, Sol by sa zrejme miesto maľovania ihneď vydal pochytať vhodný kráľ vtákov, aby jej vyhovel. Pre istotu by ich prinútil udržať sa vo vzduchu v póze, čo sa bude dobre na vynímať na plátne a nebude pri nej treba mávať krídlami. Sol si pri výbere partneriek nemohol dovoliť taký luxus, akým je povrchnosť. Aj tak sa však nedokázal ubrániť pocitu, že by jeho vyvolená mala mať menej tvárového ochlpenia ako on sám.

„Aha!“ ozvalo sa spoza nich a dvojica sa otočila za prichádzajúcim hlasom. Každému, kto strávil nejaký čas na cestách, stačí jediný pohľad, aby rozoznal bitkára. Pár mužov, ktorí sa vynorili z krovia, čo delilo čistinku od cesty, predstavu o bitkároch priam stelesňovalo. „Pane a... madam?“

An zotrvala vo svojom najlepšom úsmeve: „Slečna.“

„Čo robíte ukrytí v kríkoch pri hradskej ceste? Nie ste vy náhodou tí...“ muž sa veľavravne pozrel na svojho spoločníka.

„Zas-to-siali!“ zahrnel druhý výhražne.

Sol pohotovo zodvihol ruky nad hlavu: „V žiadnom prípade! Ja osobne som nikdy vo svojom živote nič neosial.“

Vietor využil príležitosť a konečne strhol plátno zo stojana.

„Myslíte...“ An si zamyslene ovinula cíp brady okolo prsta, „*asociáli*?“ V tom sa zarazila: Kde boli otázky? Kde bolo kradmé „vidíš, čo jej to rastie na tvári“? Kde bol pohrdavý pohľad na ženu s bradou? To bolo predsa nevyhnutné minimum. Alebo dokonca *slušnosť*.

„Presne tak!“ vyhrkol hovorca a pristúpil bližšie. „My tu nechceme nikoho, kto tu bude zasievať *zas to*. Dôrazne vás žiadam, aby ste nám odovzdali všetky svoje zbrane a opustili tento priestor.“

„Sme umelci,“ zaprotestovala An a urobila krok vpred. „Vyzeráme hádam ako nejakí kriminálnici?“ rozhodila podráždene rukami. „Ako by sme asi ohrozovali okolie? Azda zastavovaním pútnikov pod hrozbou nelichotivého portrétu?“

Muž sa otočil k svojmu spoločníkovi na krátku poradu.

Chvíľu ticha využila An na to, aby si dvojicu lepšie obzrela. Netajila sa tým, že jej statní muži imponujú, hoci si uvedomovala, že veľa z nich má s jej priazňou určitý problém. V prvom rade to bola, samozrejme, jej brada a v druhom rade aj to, že väčšina impozant-

ných mužov si nebola istá významom slova „imponovať“. Zdržanlivo si prezerala pár pred sebou. Ten výrečnejší z dvojice sa otočil naspäť k nim, ale pred tým, než stihol niečo povedať, ho druhý ešte stiahol a čosi dopovedal. Napokon sa hovorca opýtal: „Ako veľmi nelichotivý?“

An si založila ruky na hrudi. Bolo to univerzálne ženské gesto, ktoré dávalo okoliu najavo, že ktokoľvek, kto sa opovažuje mať iné nielen pohlavie, ale aj názor, sa automaticky mylí. „Odkiaľ beriete právo nás spovedať? Sol, daj dole tie ruky a choď vytriahnuť obraz z krovia.“

„Sme cestná hliadka,“ odvetil hovorca a ukázal na znak namaľovaný na svojej zelenej tunike.

„Aha,“ vyhlásil Sol. „Takže niečo ako mestská stráž?“

„Pche! Mestská stáž je rozkradnutá,“ muž na moment zaváhal, „*in-šti-tú-cia* plná darmožráčov a ľudí odtrhnutých od skutočnosti.“

Sol si vymenil s An rýchly pohľad. Tá rázne pristúpila k jeho batohu a vytiahla z neho farbu. „Výborne, tak môžete pokojne pokračovať v hliadkovaní.“

„Robíme vám službu... slečna,“ ozval s druhý z dvojice. „Nebyť nás, tak sa to tu len tak hmýri tými *zas-to-siali-mi*. Plníme si len svoju občiansku povinnosť.“

An namočila ukazovák do farby. „Nemusíte sa obávať. Sme na ceste niekoľko mesiacov a zatiaľ sme žiadne hmýrenie nevideli.“ Na cestovný kabát si farbou nakreslila nešikovný kruh. „Okrem toho, my sme tiež hliadka. Hliadka... Hmm...“

„Hliadka kočovných umelcov,“ doplnil Sol pohotovo.

„Presne tak!“

Muž sa podozrievavo zamračil.

„Nemôžete sa stať hliadkou *len tak*,“ zaprotestoval druhý. „Je tam prísaha, svedkovia, vymenovací ceremoniál a každý z hliadky musí mať prideleného partnera.“

An pristúpila k Solovi a namaľovala mu na kabát druhý kruh. „Výborne. Sol Bratomil, ceremoniálne ti dávam znak Hliadky kočovných umelcov. Páni, potvrdte, že ste boli svedkami ceremoniálu.“

„Potvrdzujem,“ zamrmlal hovorca a mykol sa, keď ho jeho spoločník podráždene štuchol do rebier.

„Prisaháš, Sol Bratomil,“ pokračovala An obradným tónom, „že budeš slúžiť kočovným umelcom a chrániť ich pred asociálmi?“

Sol zaváhal. Mal sny o hrdinstve. Boli to však opatrné predstavy. Ako autor viacerých hrdinských portrétov sníval o tom, že na jednom z nich ktosi zväční aj jeho samého. Nie však ako člena nezmyselnej hliadky, ktorá vznikla na truc inej nezmyselnej hliadke, ktorá vznikla na truc skutočnej Mestskej strážii.

„Sol?!“

„Pri-prisahám,“ vyjachtal napokon.

„Výborne,“ vyhlásila An víťazoslávne. „Takže, ako vidíte, páni, tu je všetko v bezpečí pod dozorom Hliadky kočovných umelcov.“

„Toto sa ešte neskončilo,“ zavrčal nižší z mužov. „Ešte sa uvi... Utri si tie oči, čo si o nás pomyslia?“

Hovorca sa odvrátil: „Je to veľký krok, stať sa členom hliadky,“ odvetil dotknuto. Jeho spoločník ho chytil za rameno a ťahal ho naspäť k ceste.

„Čo to malo znamenať, Sol?“ vyštekla An, keď sa muži stratili v kroví.

„Tie farby pôjdu veľmi ťažko dolu,“ poznamenal Sol opatrne a namiesto jej kamennej tváre skúmal radšej odtiene gaštanovej hnedej na pobreží Brahna.

An si len povzdychla a strčila mu ampulku s farbou do rúk. „Mali by sme vyraziť, ak chceme byť pri meste pred zotmením. Na predmestí určite nájdeme nejaké publikum a možno aj kupca.“ Venovala krátky pohľad obrazu, farby boli na viacerých miestach rozmazané. Esteticky to však rozhodne bol krok vpred v porovnaní s výhľadom, na ktorý Sol previnilo upieral zrak.

„Prišiel som na to,“ vyhlásil Zvonček nadšene, keď vystupoval z porastu pod lesom. Po jeho srstnatých pleciah sa naháňala dvojica mladých veвериčiek, ich matka bola pohodlne usadená na Zvončekových parohoch a svoje mláďatá pozorne sledovala. „Je to veľmi jednoduché, stačí, ak sa v lese chvíľu nehýbem a predstieram, že som strom. Odteraz mi už naozaj nič neunikne.“

Sol sa zamyslel: „A čo vtáky?“

KAPITOLA 2

Ulice Brahna ožili rušným mestským životom. Brahno sa totiž považovalo za civilizáciu a skutočne civilizované mestá sa zasa považovali za príliš zdvorilé na to, aby ho v tejto mylnej domnienke opravili. Brahno nechcelo zaostávať, no na rozdiel od modernejších susedov sa sústredilo hlavne na tie časti rozvoja, ktoré sa dali prijať bez zbytočného napredovania. Cesty ste predsa mohli soplatať aj bez toho, aby ste míňali zbytočné peniaze na ich opravu alebo dokonca prestavbu. Stačilo vyvesiť pár cedulí s pokrokovými nariadeniami. Nezáležalo na tom, či sú v meste skutočne dobré cesty, legislatíva alebo splachovanie, podstatné bolo *byť civilizovaný*. Či skôr *civilizovanejší* ako ostatní – aspoň vo vlastných očiach.

A v očiach obyvateľov Brahna nič tak nevystihovalo modernú spoločnosť ako dopravná zápcha. *Len tak* bez zdržania prejdete dedinou, ale cestu skutočne rozvinutým mestom treba *prežiť*. Ideálne pretrpieť, ak chcete mať vo svojom sociálnom okruhu skutočne významné postavenie. Čím dlhšie vám cesta trvá, tým viac o nej môžete porozprávať svojim známym.

Preto si každý obyvateľ mesta potrpel na to, aby aspoň časť svojho dňa strávil tým, že vyjde von a – bez ohľadu na to, či niekam potrebuje ísť alebo nie – čo najcivilizovanejšie zavádzal v uliciach.

O ceste, ktorú práve absolvoval, bude môcť jeden z príslušníkov mestskej stráže rozprávať prinajmenšom rok. Pohltý davom sa pomaly posúval popod okná bývalého cechového domu alchymistov, keď k nemu spoza ťažkých záclon doľahol zvuk hlasov.

„Náš plán zaberá,“ oznámil prvý. „Ukázalo sa, že mlyn nad mestom funguje ešte lepšie, ako sme očakávali. Svet sa mení podľa našich predstáv.“

„A čo fáza dva?“ vyzvedal druhý hlas.

„Pracuje na nej tucet agentov.“

Príslušník mestskej stráže spozornel. Vedel predsa, čo sa o bý-

valom cechovom dome alchymistov povráva. Vystúpil zo zástupu a nazrel do okna.

Miestnosť za sklom bola tmavá. Zazrel však niekoľko postáv v čiernych pláštoch usadených za okrúhlym stolom.

„Nejaký odpor zo strany miestnych?“ opýtal sa tretí hlas. Patril postave, ktorá sa pohrávala so zlatým kalichom na víno.

„Nič dôležité. Iba malá skupina odvážlivcov.“ Postava na chvíľu zaváhala: „Ale nemali by sme ich podceňiť. Sú prefikani, nebezpeční a ľud je na ich strane.“

„Rozumiem. Vieme vytvoriť elixír s vyššou koncentráciou?“ opýtala sa opäť silueta s vínom.

Spod inej temnej kapucne zažiaril úsmev: „Určite.“

V miestnosti svietila iba jediná sviečka, ktorá vrhala tajomné tieň na štvoricu a honosný interiér. Celý interiér – vyleštený stôl, drevené obloženie aj dekoratívne svietniky – bol akosi dômyselnou kombináciou luxusu a tajomnosti.

„Hej!“ zahromžil muž za príslušníkom mestskej stráže. „Vyrástli ste vari v stodole? Čo súto za móresy zdržovať takúto ukážkovú zápchu nejakým postávaním?“

„Postrajte sa o to, aby dvojica agentov počas noci doručila k mlynu dávku vysoko koncentrovaného elixíru,“ rozkázal hlas spoza závesu.

Mestský strážnik by okamžite vrazil do miestnosti a zistil, čo presne sa deje a ako veľmi to ohrozuje obyvateľov jeho mesta. Lenže nebol v službe, ale v zápche. Urobil pár civilizovaných krokov a zaradil sa na svoje miesto v dave.

„Náš plán zaberá,“ začul tlmený hlas. „Ukázalo sa, že mlyn nad mestom funguje ešte lepšie, ako sme očakávali. Svet sa mení podľa našich predstáv.“

Strážnik by bol prisahal, že každá slabika tej vety znela úplne rovnako, ako keď ju počul prvý raz.

„A čo fáza dva?“

„Pracuje na nej tucet agentov.“

Zápcha sa posúvala vpred. Počas dňa prešli okolo bývalého cechového domu alchymistov stovky ľudí, ale ani jeden z nich nebol natoľko necivilizovaný, aby nazrel do okna a všimol si štvoricu agentov, ktorí usilovne *konšpirovali*.

Sol urobil posledný dramatický ťah štetcom a odstúpil od plátna.

Za ten čas, čo opravoval obraz Brahna, sa vyhriata stodola na predmestí naplnila desiatkami hlasov. Maliar však ruch za svojím chrbtom vnímal len ako pozadie, ktoré k týmto večerom patrilo rovnako ako teplé svetlo olejových lúčov a vôňa sena.

Zažil ich už mnohokrát. Spolu so Zvončekom a An predvádzali svoje umelecké vystúpenia – aké ich čakalo aj o chvíľu – väčšinou na takýchto miestach.

Večerná atmosféra stodoly naplnenej šumom ľudí, ktorí netrpezlivo očakávali ich skromné vystúpenie, je tým najväčším pohodlím, aké si kočovný umelec dokázal predstaviť. Presnejšie povedané, Sol si ako človek a muž dokázal predstaviť aj pohodlnejšie pohodlia, ale len ako nekonkrétne utópie. Zato s pohodlím v stodolách mal Sol dostatok skúseností, a tak vedel, že práve v tejto stodole na predmestí Brahna nie je nič v poriadku.

Predovšetkým tu chýbalo veľa odtieňov bronzovej a jantárovej zo svetla plameňov. Ďalej to bola atmosféra... Bola... *napätá*.

Napokon tu boli títo ľudia. V ich správaní cítil podozrenie a nedôveru. Iné, než na aké bol Sol na cestách zvyknutý. Väčšinou sa týkali toho, či je ten útlý muž s batohom naozaj iba potulný maliar, alebo je niekto oveľa, oveľa horší. Napríklad potulný trubač. Lenže tentoraz mal Sol pocit, že sa podozrenie týkalo toho, prečo zo všetkých miest na sveteprišiel maľovať práve sem.

Hlúčik miestnych chlapov si prezeral maľbu s výrazmi skúsených kunsthistorikov. Zamyslené hmkanie sa striedalo s nakláňaním hláv a znaleckým žmúrením. Z času na čas nejaký z mužov ukázal na obraz a čosi pošepol svojim spoločníkom.

Po dlhšej porade si vedúci skupiny odkašľal.

„Pekné,“ vyhlásil.

„Ktorý som ja?“ ozval sa druhý muž.

„Prosím?“ Sol naňho prekvapene zažmurkal. „Je to krajinomalba,“ vysvetlil. Inštinktívne však venoval obrazu Brahna kontrolný pohľad.

„Aha, samozrejme,“ prikývol muž fundovane.

„Krajinomalba je maľba... krajiny. Nie sú na nej ľudia.“

„Znamená to,“ skúsil opatrne ďalší zo skupiny, „že sa už môžem hýbať?“

Sol sa chystal odpovedať, ale skôr než stihol otvoriť ústa, vyrušilo ho nevraživé syknutie spoza stohu sena. An prepaľovala Sola káravým pohľadom a veľavravne si počúchala palec a ukazovák v univerzálnom geste.

Sol si diplomaticky odkašľal a venoval skupine najmilší úsmev, aký dokázal na svojej bledej tvári vyčarovať: „Je to obraz Brahna a je na predaj. Len za päť toliarov.“

„Tak Brahna?“ odrkol vodca skupiny. „My dobre vieme, prečo žijeme *pred* mestskými bránami. Do tej prehnitej diery by som sa nenastahoval, ani keby mi za to zaplatili.“ Jeho vyhlásenie sa stretlo so všeobecným súhlasom a uznanlivým pokyvovaním hlavami.

„Je to vlastne obraz *okolía* Brahna,“ opravil sa Sol pohotovo a venoval letný pohľad svojej spoločníčke, ktorá len prevrátila očami. „Brahno je tam len ako taká ozdoba.“

„To je mi teda ozdoba...“

„*Antiozdoba!*“ luskol Sol prstami. „V umení tak nazývame niečo, čo svojou... ehm... *ohavnosťou* vyzdvihuje krásu všetkého okolo.“

„Och,“ povzdychol muž, ktorému stále nikto nepovedal, že sa môže hýbať. „Ako keď je ženská pekná, ale číta knižku.“

„Presne ta... Prosím? Myslíte nejakú konkrétnu knihu?“ Sol začul tlmené plesknutie. Znelo to, akoby si niekto otrávene plesol dlaňou po čele a znelo to, akoby to bola An, ktorá popri tom zamrmlala Solovo meno.

„Ten krádeľ vtákov veľmi dobre odvádza pozornosť od nového mlyna,“ nadhodil ďalší z mužov.

„Je to vlastne obraz krásnej krajiny, ktorá by bola ešte krajšia, keby v nej nebolo žiadne Brahno. Je to... hmm... výtvarné zamyslenie nad tým, ako môže byť také mesto škodlivé.“

„Určite?“ zamračil sa jeden z mužov. „Veď tam všetko vyzerá rovnako.“

„Tomu sa hovorí umenie,“ vyhlásil vodca. „Nie je podstatné, čo to je, podstatné je, aby to bolo pekné.“ Toto vysvetlenie všetkých zúčastnených zjavne uspokojilo a autor pôvodnej otázky si vyslúžil káravý štuchanec a tiché napomenutie: „Vravel som ti.“

Sol si odrazu uvedomil, že v skupine miestnych je až priveľa odtieňov zelenej a hnedej. Každý z mužov mal hustú bradu a všetci boli odetí v jednofarebnej zelenej tunike so symbolom na hrudi. Symbol... Áno, ten symbol je mu známy a zrejme predstavuje problém, ale čosi maliarovi nahováralo, že to nie je ten správny dôvod k panike. Preskakoval pohľadom z jedného návštevníka stodoly na druhého. Každý z nich mal bradu. Úplne každý. Aj ženy.

Sol pocítil, ako sa na neho z veľkej diaľky s intenzitou privalovej vlny rúti zúfalstvo.

„Dámy a páni,“ ozval sa Zvončekov hlas spoza provizórnej opony zavesenej na strešných trámoch. „Pristúpte!“

Ludia poslúchli. Na ich tvárach sa však javil výraz akejsi kultúrnej nezúčastnenosti, ktorý bol neoddeliteľnou súčasťou miestneho obyvateľstva. Bol to výraz, ktorý hovoril, že miestni očakávajú určitú úroveň, keď ide o zábavu. A tiež to, že kultúra-nekultúra, nič sa nevyrovná tomu, keď prednosta cechu mlynárov stúpil minulú žatvu na hrable. To bola *skutočná* zábava.

„Ludia zďaleka i blízka!“ pokračoval Zvonček spoza opony. „Žasnite nad zjavom v prírode nevídaným. Uprite svoje zraky na prazvláštnu An, bradatú ženu.“

Opona sa otvorila a na stohy sena elegantne vkročila An v jednoduchých, ale vkusných šatách. Boli síce iba lacnou replikou šiat brahnianskej aristokracie, no An ich dokázala pretvoriť na skutočný umelecký zážitok.

Každý bohatier by pre pohľad na jej postavu precestoval desiatky neznámych zemí. Pre jej plavé vlasy by daný bohatier ochotne doniesol aj hlavu draka na striebornom podnose. Potom by sa však An otočila a bohatier by musel čeliť faktu, že sa namiesto výstrihu ako z tapisérie díva na riedku strapatú bradu. A ani ten najsmelší bohatier nemá dosť odvahy na to, aby sa svojej milej opýtal: „Nechcela by si si oholiť bradu?“

Solovi sa podarilo pretlačiť do prvého radu práve v okamihu, keď sa An pozrela do svojho zrkadielka a prekvapene zjojkla. Bol to zvuk, ktorý mala za roky vystupovania nacvičený tak dokonale, že by sa ním dalo štiepať drevo. Fungoval bezchybne a k An sa odrazu obrátil každý pár očí v stodole. Sol zamrzol uprostred komplikova-

ného pohybu, počas ktorého sa jedna jeho polovica chystala vyskočiť na pódium a druhá utiecť čo najďalej.

An sa nenútene usmiala na publikum. A vzápätí zbledla.

Dívali sa na ňu desiatky bradatých tvárí. Ženských tvárí. Nielenže mali ženy v stodole brady hustejšie a plnšie než ona, niektoré ich mali dokonca zapletené do vrkočov a An si všimla niektoré, ktoré boli dokonale uhladené a navoskované.

„Chúďa,“ šepla matróna s dlhou blond bradou zdobenou korálikmi, čo stála vedľa Sola. „Nestihla si ju ani učesať.“

„Hej!“ ozvalo sa od vrát. „To je tá z Hliadky kočovných umelcov.“

Sol sa opatrne otočil za povedomým hlasom. Dvojica mužov z kopca nad Brahnom sa obzerala po ďalších členoch svojej hliadky v zelených tunikách so symbolmi. Solovi vzápätí napadlo, že teraz má už namiesto jedného dôvodu na paniku dôvody dva, a hoci matematika nebola jeho silnou stránkou, aj on vedel v rýchlosti spočítať, že je v stodole omnoho viac odtieňov zelenej ako odtieňov jeho, Zvončeka a An.

Kdesi vzadu nejaká žena vyhlásila: „Mám doma ešte trocha vosku. Možno by z tej brady ešte mohlo niečo byť.“

„Ja mám brezový olej,“ pridala sa ďalšia. „Na zahustenie.“

„A čo s ním asi bude robiť, ty koza?“ oponovala prvá. „Budeme tu týždeň čakať, kým jej nedorastie? Mohla by si aspoň skúsiť nejaký ten vrkôčik, moja milá,“ poradila umelkyni.

„Pch!“ odfrkla majiteľka brezového oleja a uhladila si komplikovaný účes, ktorý jej spočíval na hrudi. „Iba sedliačky si pletú vrkoče. To sa nenosí už vyše *týždňa*. Keď chce vystupovať pred ľuďmi, mala by sa držať najnovšej módy.“

„Za toto odo mňa nedostane ani toliar!“ oznámil vodca skupinky postávajúcej pri Solovom obraze, ktorá sa nebezpečne rozrastala a ešte nebezpečnejšie približovala k nemu.

Matróna v prvom rade sa rezolútne postavila, jemne si pridržiavajúc ozdobenú svetlú bradu. „Ty buď ticho, Recht! Veď sa pozri na seba. Čo to je za fuzúra? Nechaj úpravu brady na ľuď, ktorí sa v tom vyznajú. Na ženy.“

Recht sa pokúsil zamieriť pohľad pod svoju tvár. Vzhľadom na stavbu ľudskej anatómie to však bola úloha nad jeho sily.

„Fuzúru?“ opýtala sa An neisto.

„Ach, dievča moje...“ povzdychla si žena s rukami vbok. „Máš sa čo učiť. Frizúra sa nosí na hlave a fuzúra pod ňou. Nevadí, moja. Je to novotvar, ešte sa z Brahna nerozšíril dosť ďaleko. Ale ako správna dáma by si sa mala vzdelávať,“ pokrútila rezignovane hlavou. „Dievčatá! Zoberte, čo máte so sebou, a poďme jej tú bradu dať do poriadku, aby si žieňa nerobilo hanbu.“

An protestne zodvihla ruky, ale dosiahla tým iba to, že ju matróna mala za čo chytiť, keď odhodlane vyrazila do kúta stodoly, nasledovaná väčšinou ženského osadenstva. Publikum sa tak výrazne preredilo a chudý maliar v ňom odrazu kompozične vynikol omnoho viac, ako si prial.

„Toto nie je žiadna kultúra,“ vyhlásil Recht pobúrene. „A ja dobre viem, čo je kultúra. Bol som pri tom, keď prednosta cechu mlynárov stúpil minulé žatvu na hrable!“

Ozvalo sa v ňom síce niečo ako „pomoc“, lenže Zvonček sa nikdy príliš nezaoberal náznakmi či sociálnym napätím. Jediné, čo počul, bolo jeho meno, a vzhľadom na to, že predstavenie bolo technicky stále v plnom prúde, Zvonček grandiózne vystúpil na javisko a uklonil sa.

Ludia prijímali pohľad na neuveriteľne vysokého lesného muža rôzne. Väčšinou prejavovali údiv či rozčarovanie, ale v tomto prípade sa ozval len beznádejný povzdych jednej zo žien, ktoré sa venovali An. „Budeme potrebovať väčší hrebeň,“ vyhlásila neprítomne.

Najčastejšie sprevádzal Zvončeka taktný nezáujem.

Skrátka, bolo jednoduchšie predstierať, že tá o dve hlavy vyššia hora svalov a šliach pevných ako struna tam vlastne nie je. Pretože keby tam naozaj bola, museli by prítomní riešiť otázky ako „Je nebezpečný?“ či „Na čo sú mu také dlhé tesáky?“ A odpovede na takéto otázky neprichádzali ako strohé jednoslovné konštatovania, ale ako pestré a dômyselne živé predstavy, v ktorých prevažovala červená.

Sol aj z dialky videl, že práve tieto predstavy teraz víria v hlavách členov Hliadky. Ako človek, ktorý mal so stavom paniky vrúcny vzťah, vedel, že to, na čo sa díva, je zárodok strachu. A tiež dobre vedel, že strach treba kuť, kým je studený. A vykuť z neho ľadový hrot, ktorý ostane navždy zarazený v ich nočných morách.